

В свою чергу, Законом України від 03.03.2022 № 2107-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення відповідальності осіб, які здійснювали колабораційну діяльність» (набрав чинності 15.03.2022 року) внесено зміни до низки інших законодавчих актів України, які стосуються заборони колабораційної діяльності, зокрема, до Виборчого кодексу України, Законів: «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про державну таємницю», «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», «Про політичні партії в Україні», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про громадські об'єднання», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [3].

Отже, з початком повномасштабної російсько-української війни колабораціонізм був криміналізований в Україні, хоча гостра потреба постала ще у 2014 році, коли росія стала загарбником на частині української державної території. Уже зара здана стаття активно застосовується органами досудового розслідування та прокуратури, так за статистичними даними Офісу Генерального прокурора станом на 11.11.2022 р. в Україні зареєстровано 3343 злочини за ст. 111-1 КК України. З огляду на продовжувану збройну агресію проти України, удосконалення засобів кримінально-правової охорони національної безпеки та подальше дослідження відповідних правових норм та практики їх застосування є перспективним та актуальним.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» від 03 березня 2022 р. № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12>.

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення відповідальності осіб, які здійснювали колабораційну діяльність» від 03 березня 2022 № 2107-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2107-20#Text>.

Мартишко Микита Володимирович,
здобувач кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА УМИСНОГО ЗНИЩЕННЯ ЧИ ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА

Одним із завдань правової держави є забезпечення рівного захисту усіх форм власності від усіх видів протиправних посягань, визначення ефективних механізмів охорони прав власників, у тому числі шляхом застосування заходів кримінально-правового впливу. Саме цим обумовлюється актуальність дослідження проблематики кримінально-правової характеристики умисного ст. 194 КК України, яка забезпечує кримінально-правову охорону власності.

Метою статті є висвітлення кримінально правової характеристики умисного знищення чи пошкодження майна.

Науковою розробкою цієї проблематики займалися В. В. Віскунов, І. Б. Газдайка-Василишин, Миронюк, Б. М. Одайник, П. В. Олійник, В. І. Осадчий, А. В. Сакун, Ю. В. Філей, Ю. В. Баулін, В. І., Борисов, В. К. Грищук, В. Навроцький, М. І. Мельник, О. М. Омельчук, А. В. Савченко, М. І. Хавронюк.

Основним безпосереднім **об'єктом** злочину є право власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Власникові належать право володіння, користування та розпорядження своїм майном. Право власності є непорушним. Ніхто не може бути протиправно позбавлений цього права чи обмежений у його здійсненні. На зміст права власності не впливають місце проживання власника та місцезнаходження майна. Додатковим факультативним об'єктом можуть виступати громадський порядок, екологічна безпека, життя і здоров'я людини.

Предметом злочину є *майно* – предмети матеріального світу, яким притаманні специфічні ознаки фізичного, економічного та юридичного характеру, що в цілому утворюють три підгрупи: 1) речі (житлові будинки, квартири, засоби виробництва, предмети домашнього господарства, продуктивна і робоча худоба та насадження на земельній ділянці, вироблена продукція); 2) гроші (у готівковій чи безготівковій формі); 3) цінні папери (акції, облігації, векселі тощо, а також легітимаційні знаки, які виконують роль грошового еквівалента та є оборотоздатними). Отже, предметом цього злочину може бути будь-яке майно крім окремих його видів, знищення чи пошкодження яких передбачено КК як спеціальний вид знищення чи пошкодження майна. Тобто коли такий вид майна є ознакою іншого самостійного складу злочину або знищення чи пошкодження майна є способом вчинення більш тяжкого злочину (наприклад, статті 113, 194-1, 252, 258, 292, 298, 338, 347, 352, 357, 360, 378, 399, 411, 437).

Об'єктивна сторона злочину характеризується суспільно небезпечними діями, які полягають у знищенні, або пошкодженні майна, наслідками у вигляді шкоди у великих розмірах і причинним зв'язком між вказаними діями і наслідками.

Знищення чужого майна – це доведення майна до повної непридатності, що унеможлиблює його використання за призначенням і призводить до втрати споживчих властивостей та економічної цінності або до повного припинення існування.

Пошкодження чужого майна – це дії, спрямовані на погіршення якості майна, обмеження можливості його використання за призначенням, при якому споживчі властивості та економічна цінність втрачається не в повному обсязі, а частково. При цьому пошкоджене майно може бути відновлене і знову набути повністю або частково втрачених корисних якостей для використання його за призначенням, однак для цього необхідні значні витрати коштів і часу.

Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони злочину полягають у спричиненні знищенням чи пошкодженням чужого майна шкоди у великих розмірах (кримінальне правопорушення, що вчинене однією особою чи групою осіб на суму, яка в двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян на момент вчинення кримінального правопорушення).

Злочин є *закінченим* з моменту, коли чуже майно знищено чи пошкоджено і при цьому заподіяно шкоду у великому розмірі (матеріальний склад). Отже, якщо внаслідок відповідного протиправного діяння майно не було знищено чи пошкоджено з причин, що не залежали від волі винного, вчинене має розглядатися як замах на злочин, передбачений ст. 194 КК.

Не кваліфікуються за ст. 194 КК діяння особи, яка спочатку вчинила корисливий злочин проти власності (наприклад, крадіжку), заволодівши чужим майном, а потім знищила чи пошкодила його, оскільки за цих умов винний, хоча й незаконно, але вже володіє цим майном.

Умисне знищення чи пошкодження майна шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом утворює кваліфікований склад цього злочину і потребує кваліфікації за частиною другою статті 194 КК України. Використання майна за його призначенням, що призвело до припинення його існування (наприклад, спалення палива), не може розглядатися як спосіб його знищення чи пошкодження, а тому не утворює складу розглядуваного злочину. За наявності для того підстав зазначені діяння можуть розглядатися як привласнення чи розтрата такого майна.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується *прямим* (або *непрямим*) *умислом* при цьому винний має усвідомлювати, що внаслідок його протиправного діяння власникові майна заподіюється шкода у великих розмірах.

Суб'єктом злочину може бути осудна особа, яка досягла 16-річного (частина перша статті 194 КК України) або 14-річного (частина друга статті 194 КК України) віку.

Умисне знищення або пошкодження майна, вчинене службовою особою з використанням свого службового становища, потребує додаткової кваліфікації за статтями 364 або 365 КК України.

Кваліфікуючими ознаками умисного знищення або пошкодження майна є: 1) вчинення його шляхом підпалу, вибуху чи іншим загально небезпечним способом; 2) заподіяння майнової шкоди в особливо великих розмірах; 3) спричинення загибелі людей чи інших тяжких наслідків.

Такі елементи складу як мотив і мета не є обов'язковими ознаками цього злочину, але їх встановлення є важливим в плані відмежування його від інших злочинів, вчинення яких може супроводжуватись знищенням чи пошкодженням чужого майна. Це, зокрема, стосується таких злочинів, як диверсія (ст. 113 КК України), вимагання (ст. 189 КК України), терористичний акт (ст. 258 КК України), масові заворушення (ст. 294 КК України).

Роз'яснення щодо встановлення кваліфікуючих ознак надаються в Постанові Верховного Суду від 05 листопада 2020 р. у справі № 536/621/16-к (обов'язковою характеристикою злочину, передбаченого частиною другою ст. 194 КК України, є не наслідки (шкода у великих розмірах), а саме діяння (спосіб вчинення), оскільки воно в цьому випадку має більшу суспільну небезпеку порівняно зі шкодою у великих розмірах). Враховуючи те, що ч. 2 ст. 194 КК має відсильний характер, що виражається у формулюванні «Те саме діяння», а ч. 1 ст. 194 КК є матеріальним складом, керуючись логічним тлумаченням кримінального закону вважаємо, що формулювання «Те саме діяння» повністю охоплює ознаки матеріального складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 194 КК.

Для того, щоб вчинення умисного знищення майна загально небезпечним способом без відповідних розмірів було підставою притягнення особи до кримінальної відповідальності необхідно цю кваліфікуючу ознаку виділити в окрему частину 2 ст. 194 КК і викласти наступним в наступній редакції: «Умисне знищення майна, вчинене шляхом підпалу, вибуху чи іншим загально небезпечним способом».

Маруненко Інна Юріївна,

студент 1-КМ курсу Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

помічник ректора Національної академії
внутрішніх справ з гендерних питань,
кандидат юридичних наук, доцент

Лук'янець-Шахова В. С.

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТЕРПІЛИХ ВІД УМИСНИХ ВБИВСТВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Важливим є питання про жертву вбивства. Жертва злочину – це особа, яка потерпіла внаслідок злочинних дій. Як зазначається у численних кримінологічних дослідженнях, вивчення жертви злочину також необхідно, як і самого злочинця. Це пов'язано з тим, що нерідко жертва злочину своїми певними властивостями і якостями «сприяє» вчиненню щодо себе злочину.

Досить неоднозначне визначення потерпілого у кримінальному праві пропонує Т. Присяжнюк, яка вважає, що потерпілим у кримінальному праві визнається фізична особа, що, як об'єкт загальнопревентивної дії кримінального закону, відчуває захищеність останнім, яку втрачає внаслідок спричинення злочином безпосередньо їй шкоди (або у випадку загрози її заподіяння), в результаті чого особа свідомо чи ні сприймає органами чуття зменшення або втрату майнових чи немайнових благ, переживає з цього приводу і має право попередньо вирішувати питання про кримінально-правові наслідки вчинення злочину [1].

Велика частина загиблих, а саме 67,3 % були неповнолітніми. Частка загиблих повнолітнього віку склала відповідно 32,7 %. Проведений аналіз показав, що в більшості випадків (63,7 %) злочинці були раніше знайомі зі своїми жертвами (це однокласники, родичі, особи, які проживають в одному з ними мікрорайоні). Убиті повнолітні особи були також, в більшості випадків, їм знайомі. Це були вітчими, отці, сусіди. Серед незнайомих осіб, убитих неповнолітніми переважають особи без певного місця проживання, особи, які перебувають в стані алкогольного сп'яніння, з якими у них стався конфлікт, або ж щодо яких вони вчинювали протиправні дії, переросли потім у вбивство. Це фіксується та іншими дослідниками. Зокрема В.Д. Рівман відзначає, що тільки 19 % жертв вбивств не були знайомі із злочинцем. Кількість загиблих в результаті злочинних дій безсумнівним чином підвищує ступінь суспільної небезпеки діяння. В абсолютній більшості випадків (79,3 %) жертвою досліджуваних вбивств був